

El Excmo. Ayuntamiento Constitucional de esta Ciudad y la M. J. Comisión Ejecutiva del Monumento a Pi y Margall, tienen el gusto de invitar a la Entidad de su digna presidencia a realzar con la mayor concurrencia posible de asociados y la bandera o estandarte de la Corporación, si los tuviere, el grandioso acto cívico que en honor a Pi y Margall y para impulsar las obras del monumento que se dedica la Ciudad de Barcelona, se celebrará el día 29 del corriente mes.

El cortejo se organizará por Distritos debiendo concurrir a las 10 de la mañana en los puntos que para cada distrito se señalarán oportunamente por medio de la prensa para agregarse a la comitiva oficial que saldrá de las Casas Consistoriales a las diez y media en punto, para encaminarse al Paseo de Gracia, cruce con la Granvia Diagonal, donde se celebrará la ceremonia.

Barcelona 24 Abril 1917

Sr. *President del Difeo Catala'*

ATENEU ENCICLOPÈDIC POPULAR

CARME, 30 i 32, PRAL. I 1.^{er} :: BARCELONA

La SECCIÓ DE LITERATURA I BELLES ARTS té el
plaer de convidar-lo a la Sessió inaugural d'aquest curs
dedicada a la

POESIA PATRIÒTICA CATALANA ANTIGA
I MODERNA

a càrrec de l'ESBART DE RAPSODES, que's celebrarà el
dissabte, 22 de Desembre de 1917, a les deu de la vetlla.

Es començarà la vetllada amb un treball de presentació d'En Frederic Rahola. ✱ Després es llegiran les obres escullides per a il·lustrar-lo, dels següents poetes:

Manuel Milà i Fontanals (1818-1884): La Complanta d'En Guillem. — Montserrat.

Adolf Blanch (1832-1887): La veu de les ruïnes.

Pons i Gallarza (1823-1894): La llar.

Jacinto Verdaguer (1845-1902): Cançó de la Estrella. — Cançó de la Rosa. — El ram Santjoanench.

Teodor Llorente (1832-1911): Mal ensomni.

Frederic Mistral (1830-1914): L'abraçada. — A la raça llatina.

Joan Maragall (1860-1911): Nova Oda a Barcelona. — Glosa. — La Sardana. — L'Empordà. — Oda a Espanya. — Himne ibèric. — Els focs d'aquest Sant Joan. — Cant dels joves.

M. Costa i Llovera: Als joves. — Amor de pàtria.

Gabriel Alomar: A la ciutat futura. — Brindis. — Ressorgiment.

Miquel dels S. Oliver: El Perfum de Soler. — La parla de Jesús.

Joan Alcover: La Creu. — La Serra.

Jaume Collell: Montserrat.

Francesc Matheu: Cançó.

Frederic Rahola: L'Amor i la Pàtria.

Diego Ruiz: Oda a la llengua (inèdita).

Emili Guanyabéns: Amunt!

Anton Navarro: El cant dels Fallaires.

ELEMENTS QUE HI PENDRAN PART: *Les Srtes. Pizà (Pilar i Fanny), Gispert, Guerrero (Amelia i Flora), Torras (Constància i Eulària) i els senyors Arraut, Crexells, Ribas, Jubé i Fosalba.* — Direcció: *J. Ferran Torras.*





ATENEU OBRER DEL DISTRICTE SEGON

Mercaders, 38 i 40

Solemne **SESSIO INAUGURAL** del curs academic de 1917-18 dedicada a honrar la memoria de l'excel·lent patrici ♦ ♦ ♦ ♦ ♦ ♦ ♦ ♦

N' Enric Prat de la Riba

en la que hi pendran part eloquents oradors; l'Orfeo **NOVA CATALONIA** (Secció Musical de l'**Ateneu**) i tindrà lloc el repartiment de premis als deixebles de les Classes nocturnes del curs anterior i inauguració de la **Bandera** de la **Secció d'Instrucció** :: Dissapte 15, a dos quarts de deu de la nit ♦ ♦ ♦ ♦ ♦ ♦ ♦ ♦

INVITACIÓ

Barcelona, 6 Desembre 1917



M E M O R I A .

Año 1917

Tomé posesión del cargo de Representante en el mes de *Febrero*
En dicho mes no cobré nada.

En el mes de Marzo como única retribución se me dieron Ptas. 10
(diez pesetas).

En el mes de Abril no cobré tampoco sueldo y solamente me abonaron los gastos ocasionados, menos piso y luz.

En el mes de Mayo empezó la venta de las obras editadas por la Asociación y el papel pautado, sin haber percibido el tanto por % de comisión que según indicaciones del Sr. García Coca debía yo percibir.

En dicho mes tampoco cobré sueldo, abonandome solamente los gastos ocasionados menos el alquiler del piso y la luz.

En el mes de Junio tampoco cobré sueldo, abonandome solamente los gastos ocasionados menos el alquiler del piso y la luz.

En el mes de Julio empecé a percibir la mensualidad de Pesetas 150.-- (Ciento cincuenta) sin abonarme ni casa ni luz.

En el mes de Agosto, Septiembre y Octubre, percibí el sueldo indicado menos casa y luz.

En el mes de Noviembre empecé a cobrar por alquiler piso y luz la cantidad de Pesetas 15.-- (Quince) mas Pesetas 30.-- (Treinta) para gastos de representación e imprevistos.

En el mes de Diciembre cobré igual que el anterior.

Observación: En este mes se dieron aguinaldos más yo, no cobré.

Año 1918

En Enero, Febrero, Marzo, Abril, Mayo y Junio, cobré exactamente que el mes anterior.

En el mes de Julio, contraséñe por orden del Sr. García Coca una partida de rollos del Sr. Izabal a cambio de Ptas. 500.-- de cu-



-ya cantidad segun me dijo el Sr. Garcia Coca apereibiria algo, tampoco nõ cobré nada más que la cantidad igual á los meses anteriores.

En Agosto, Septiembre, Octubre, Noviembre y Diciembre cobré igualmente que el mes anterior. En Diciembre se dieron aguinaldos, por órden del Sr. Garcia Coca, pero yõ nõ cobré.

Año 1919

Todo el año seguí cobrando en igual forma que el mes anterior.

Año 1920

En Enero y Febrero cobré igual que los meses anteriores.

(En Febrero se constituyó la Junta Regional Delegada)

En Marzo empezó ha correr á cargo de la Asociación los gastos de alquiler de piso, luz, portera y limpieza de oficinas, y al mismo tiempo acordó que percibiera como sueldo las Ptas. 150.-- (ciento cincuenta) más Pesetas 50.-- (Cincuenta) en calidad de gratificación transitoria, hasta que viniese acordado mi aumento de sueldo.

En Abril, Mayo, Junio, Julio, Agosto, Septiembre, Octubre y Noviembre, cobré igual mensualidad y gratificación que el mes anter.

En el mes de Diciembre cobré la misma cantidad que los meses anteriores, más Pesetas 50.-- (Cincuenta) en calidad de aguinaldo.

Año 1921

En Enero, Febrero, Marzo, Abril y Mayo cobré el mismo sueldo y gratificación transitoria que el mes anterior.

En el mes de Junio además del sueldo y gratificación transitoria cobré la cantidad de Pesetas 50.-- (Cincuenta) en concepto de obsequio con motivo de mi santo.

En los meses de Julio, Agosto, Septiembre, Octubre y Noviembre cobré igualmente el sueldo y gratificación transitoria que los meses anteriores.

En Diciembre además del sueldo y la gratificación transitoria, cobré otra paga en calidad de aguinaldo y por órden del Sr. Director Gerente en Madrid.



Año 1922.

En los meses de Enero, Febrero, Marzo, Abril y Mayo continuó cobrando el mismo sueldo y gratificación transitoria que los meses anteriores.

Observaciones.

Hay que tener en cuenta que se me prometió por cada defraudación que descubriese, cobraría una gratificación como á premio, lo cual no he cobrado apesar de haber hecho ingresar en la caja de la Asociación una cantidad en pesetas de alguna consideración.

Además es digno de hacer observar de que los Sres. que por tal concepto han debido de pagar varias cantidades, son los siguientes: Maristany, (Ptas.750.--), Izabal, Chasseigne, Arrieti (las cantidades abonadas por dichos señores no constan en caja por haberlas cobrado directamente de los mismos los Sres. D. Juan Garcia Coca ó el Abogado y Procurador respectivamente en aquella epoca Sres. D. Alejandro Burbano y D. Pedro Vergés Moreu) y Sr. Tovani (Ptas. 990.--).

Resultado

Seis años que ocupo el cargo, el cual me ha dado muchos disgustos, aún que no lo parezca, pues yo siempre he pagado las culpas ajenas, y he sido siempre el "blanco" de muchas personas sin entrañas ni corazon, yo he perdido mi salud sacrificandola en bien de la Asociación y sus asociados, y por fin he quedado empeñado muy apesar mio de unas 5.000.-- pesetas las cuales divididas por los 72 meses que cuentan los 6 años indicados tocan mensualmente la infima cantidad de Pesetas 69.45 (Sesente y nueve con 45/cts.) que de haber yo percibido lo que legalmente debía cobrar, ya sea como sueldo y gratificaciones durante los 6 años indicados, seguramente no hubiera llegado en la crítica situación conque hoy por hoy me encuentro, estando no obstante dispuesto en abonar hasta el céntimo.

Esto es todo cuanto tengo que objetar.

Centre Excursionista de Catalunya



a Junta Directiva del Centre Excursionista de Catalunya té el gust de comunicar-li que la Sessió Inaugural del present curs tindrà lloc el dimecres, dia 24 del corrent, a les deu del vespre, en son local social, i en la que l'infrascrit Secretari llegirà la Memoria referent als treballs del curs anterior, i el President, D. Jaume Massó Torrents, llegirà el discurs inaugural.

Al pregar-li que honri l'acte amb la seva assistència, li endreça l'expressió de la consideració més distingida.

El Secretari,

Timoteu Colominas

Barcelona, 20 d'octubre de 1917



Grandes Fiestas de Confraternidad que el Orfeón de Graus celebrará en honor a los excursionistas que visitarán la villa de Graus, durante los días 21, 22 y 23 de Julio de 1917, bajo los auspicios del 'Centre Excursionista de Catalunya'

PROGRAMA

Sábado día 21. Llegada de los excursionistas a Graus a los que se tributará entusiasta recibimiento.
Noche. Rondallas, Serenatas, Bailes, Fuegos artificiales, etc. etc.

Domingo día 22. A las diez de la mañana, Pasa-calle por la música de la villa.
A las diez y media, Oficio cantado por el Orfeón en la Basílica de Ntra. Sra. de la Peña.
A las 6 de la tarde, «*Aplec*» patriótico en el patio de la Basílica y a continuación *cena* con que serán obsequiados los excursionistas en la panorámica y espaciosa galería del Santuario.
Durante la cena se dará una vistosa colección de fuegos artificiales en la cumbre de *Las Forcas*.
Noche. A las diez. Concierto por el Orfeón dedicado a los excursionistas, bajo la dirección del maestro **D. Manuel Borguñó** en el patio del Santuario.

Lunes día 23. Excursión en automóviles a las imponentes y grandiosas peñas de Ventamillo y visita a las obras de la *Catalana de Gás y Electricidad*.

Comida al aire libre a orillas del río Ésera y por la tarde regreso a Graus.

Noche. A las nueve y media. Función teatral de despedida

NOTA.—Se ruega a las personas que tengan el propósito de efectuar la excursión en auto particular, se sirvan comunicarlo al objeto de procurarles garaje.

Para más detalles dirigirse a la Comisión organizadora.



26 agost 1917



RECORD DE LA PRIMERA FESTA DE L'ARBRE FRUITER

VILA
DE CASTELLTERSOL

❖ Any 1917 ❖

No hi ha poble qu'es digui civilitzat que no respecti
com a cosa sagrada la fruita dels arbres dels altres.





RECORD de la primera Festa de l'Arbre Fruiter,
que sota els auspicis de l'EXCMA. DIPUTACIÓ
DE BARCELONA se celebrà a Castelltersol el
dia 26 d'agost de 1917. Presidí, espiritualment, la memo-
ria del venerat fill de la Vila, Excelentíssim senyor
N'ENRIC PRAT DE LA RIBA, qui fou fundador i conse-
ller de la LLIGA DEFENSA DELS ARBRES FRUITERS.



A me florin Orfeo

Català. agraïment

de la primera festa de

l'arbre fruiter a Castellterral
per la Junta

any 1917.

Francisco Vinyes



PROGRAMA

Al matí, entre músiques i cants d'alegria, plantada de fruiters a la carretera de Granera, pels nois de les Escoles, arbres que ells cuidaran durant l'any.

A la tarda. — Gran Assemblea.

1. Discurs de D. Francesc Viñas.
2. Recitació de poesies al·lusives, del gran Maragall, pels noiets de les Escoles.
3. Recital pel magnífic artista Pius Davi, de l'Escola Gual, de Declamació.
4. Ramellet de cançons populars per l'artista líric Francesc Viñas.
5. Història de la Fundació de la Lliga de Castelltersol, en forma poètica, pel Secretari de la Lliga, D. Josep Gallés.
6. Discursos de diversos oradors i del representant de l'excel·lentíssima Diputació, protectora de la benemèrita institució, D. Fèlix Fages.
7. Repartició de premis als nois més assidus a la cura de llurs arbres durant l'any.
8. Grandiós *Himne de l'Arbre Fruiter*, d'En Maragall i En Morera, amb acompanyament d'orquestra. Cantat pel jovent, agermanat, de Castelltersol i Moià, Dirigit per F. Viñas, qui demés cantà el solo.



Discurs del Fundador

Als germans de Castelltersol

Ja és arribada la gran jornada vostra, de la Festa de l'Arbre Fruiter.
Festa d'amor, de poesia, d'enlairament de la humanitat, i que assenyala el començament d'una nova era per a la Pàtria nostra.

Si vosaltres sabeu comprendre la seva importància social, en ordre a la desitjada renovació; si practiqueu la virtut ciutadana del nostre pacte, de la nostra Santa Aliança; no en dubteu pas, ben aviat veureu com es transforma el terror per la força de noves virtuts, extirpadores de costums que són oprobí dels pobles que no se'n saben deslliurar.

¿Per què s'instituí la Lliga Defensa de l'Arbre Fruiter?
Aquí, com per tot arreu, un costum insensat, que el desgavellament de l'Estat va fomentar, feia creure gairebé a tothom que la fruita d'un arbre qualsevol era del primer que la collia.

Prou s'amenaçava; prou es cridava contra el pèrfid robador d'aquell fruit que el seu amo havia fecundat amb la suor. Mes la justícia dormia, i l'home danyat callava el seu afront. Així es feien còmplices inconscients, perquè el robador, no essent punit el primer cop, és clar que reincideix; i el mal anava fent-se greu, creixia sense mida, no quedant més remei per a l'agricultor que fer triomfar la destralt.

Així, a poc a poc, els camps de moltes regions quedaren desolats, i sols es salvaren de la devastació els paratges on l'abundància de fruiters aconsellava posar guardes, i també perquè, havent-n'hi gran nombre, el delicte es fa més suportable.

Però aquest estat d'indisciplina portà el malviure pels pobles, perquè la consciència de llurs habitants ha anat creixent sense escrúpols, sense cap norma que li assenyali on acaba el seu dret, que eviti el desbordament dels mals instints, que són herència de la fràgil naturalesa humana.

Vingué un dia que els de Moia diguérem: «Volem redimir-nos!» I, entre burles dels insensats i la ferma voluntat dels altres, fundàrem la nostra Lliga: *nascuda com una flor delicada, de perfum embaumador, en mig d'un bardissar espinós, on s'encauaven ninoies i escorçons.*

Pregonàrem que la fruita, com les vjandes dels camps del veí, eren cosa sagrada, i que ens bastàvem, «restablint l'imperi de la Lleï», per a imposar-ne el respecte més absolut.

Aquells que per llur malaventura no en feren cas, aviat es convenceren de la nostra ferma, de la fermesa dels més; perquè no és pas gens difícil fer penetrar la creença que el que costa suors a un altre s'ha de respectar.

«*O complir les lleis o fer-ne trossos*» fou el lema de la nostra bandera; i cada associat que a pesar del costum, conservava coratjosament un arbret en el seu camp, jurava, fiat en la decidida actuació nostra, que, si algú se li emportava el fruit, en donaria avís a fi que la Lliga pogués fer després ço que calia.

Aquells que no podien avenir-se que hi hagués qui posés fre a llurs concupiscències, prou imprecaven; predicaven als pobres d'esperit i a la gent tavernària que volíem esclavitzar el poble, i que el que semblava obra de bondat amagava fins criminosos.

Eren les espines del bardissar, que volien matar la bella flor: la seva flaire els embriagava, els feia por. I, en efecte, aviat tothom es girà contra els perversos, que foren definitivament vençuts; a tal punt, que no fa molt tinguérem el goig de poder premiar algú que abans fou castigat i tingut a cap de llista.

En altre ordre, tot seguit la gent es sentí forta, i començà a plantar fruiters: no hi havia camp que no en tingués algun. Això fou com el desvetllament primer, que simbolitzava el desig nacional de regenerar-se.

Per gran dissort, ens convencérem aviat que en la plantada ens havíem precipitat.

A mils en plantàrem, i a milers en morien, per la inexperiència: no teníem cap preparació, i ens adonàrem que el terror ens era ingrat.

No coneixíem cap norma, i allò descoratjà; mes, així i tot, l'ideal s'anava assolint.

Mes endavant, comprenent que la regeneració d'un poble és difícil d'aconseguir amb els homes d'avui, arribats a llur maduració, «que, a l'igual que els arbres revellits, tortuosos, no és possible adreçar»; pensàrem, llavors, d'insinuar-nos en els tendres cors dels infants. i els dictàrem normes gentils.

Els organitzàrem, els plantàrem fruiters en tots els reconets de la vila, amb l'honrós encàrrec que els cuidessin, amessin i protegissin.

¿Que la fruita ja és madura? La primícia al senyor Alcalde, Cap del poble; la restant repartiu-vos-la amb germanor si l'Alcalde us ho permet.

A la casa on hi ha un noieta de la colla, ell és el vincle que ha de fer-hi penetrar la disciplina, l'amor als arbres, com el respecte a llurs fruits.

¿Què diria el bon fillet si a la llar es comportessin malament?

A voltes havem notat, amb vera tristor, que tot el bé que a algun dels nois inculcàvem, era inconscientment destruït a casa seva; mes fou per ignorància (no pas per maldat), i l'exemple dels altres els tornà a bon camí.

* * *

També a les donzelles ens encaminàrem, instituint per a elles l'Exposició anyal dels arbrets nascuts de llavor de fruïter en testos; cosa que ha constituït el més gran triomf que ningú pugui imaginar.

Elles, en llur casa, cuiden l'arbret, pregonant l'ideal, la nova educació cívica; i demà, quan seran mares, ¡oh! ¡sí! el faran triomfar en el cor de llurs fillets.

¿Compreneu bé la grandiosa importància?

Això és fer Pàtria, començant pels fonaments. I ja poden fer lleis, els grans homes; ja en poden provocar, de convulsions: tot serà inútil si no es renova abans el ciutadà, mitjançant una nova educació.

Aquesta és l'obra que avui s'inicia a Castelltersol.

No us enlluernin els primers triomfs, si bé el vostre camí és més planer. El calvari fou per a nosaltres, per als de Mojà, que no teníem qui ens il·luminés, no sabíem on emmirallar-nos, ni ningú ens mostrava el bon exemple. Les espines ens punyien, però vàrem vèncer.

L'obra vostra serà lenta: cal fermesa i constància. Ço que avui feu no és més que posar la primera pedra del simbòlic edifici de la reconstitució de l'Estat, d'aquest Estat que tots malparlem sempre, sense adonar-nos que s'alimenta de les nostres accions, dels nostres vicis, de les nostres debilitats.

¿Com voleu que sigui fort i just si abans no ho som nosaltres?

¡Fills de Castelltersol! La Lliga Defensa de l'Arbre Fruiter ha d'ésser la vostra glòria, i haveu d'estimar-la i lluitar per ella fins a fer-la créixer vigorosa: ¡per vosaltres, pels vostres fills i per la Vila del vostres amors!

A més: la Lliga de Castelltersol porta un segell venerat, perquè, al instituir-la, la plasmà i li donà forma estable aquell vostre fill gran que encara tot Catalunya plora, N'Enric Prat de la Riba, per honrar la memòria del qual haveu volgut que ens presidís espiritualment; i és per això, per amor a ell també, que teniu el deure d'estimar-la més, fent que es propagui per tot, i essent, amb els vostres germans de Mojà, els veritables missatgers pels quals, sense violència, serà renovada la Pàtria. I si, des d'una altra vida millor, és donat a les ànimes immortals, que moren amb beatitud, veure les accions d'aquells que amaren a la terra, ell, el fill excels, en tindrà consol i amb goig ens beneirà.

FRANCESC VIÑAS

Castelltersol, 26 agost 1917. — *Primera Festa de l'Arbre Fruiter.*



Per recordança d'agraïment an el venerat
fill de Castellersol
EXCELENTÍSSIM SR. D. ENRIC PRAT DE LA RIBA
soci fundador i conseller
protector de la Lliga defensa de l'Arbre Fruïter.



Fragment d'una carta del molt Il·lustre inoblidable senyor Bisbe que fou de Vic, el venerable Dr. D. Josep Torres i Bages, dirigida al fundador de la Lliga Defensa de l'Àrbre Fruiter.

Jo els envio la meua simpatia per la Festa. Sacerdot de Déu, Autor de la naturalesa, en la qual hi resplendeix la seva infinita hermesura, no puc menys d'interessar-me per una institució que té per objecte despertar en el públic l'amor a la naturalesa. Vostè, artista, amb la seva iniciativa, ha demostrat no solament posseir el sentiment artístic, sinó que també sentir dins de la seva ànima, la bellesa de la naturalesa; perquè el sentiment de l'art i el sentiment de la naturalesa són dos sentiments bessons. I l'arbre fruiter és l'expressió més adequada de l'elegància i de l'opulència de la naturalesa, que Déu ha criat per al servei de l'home. Mediant els arbres fruiters, la campinya es converteix en un immens i magnífic jardí, al que no poden comparar-se els jardins més rics del monarca més poderós de la terra. I aquest jardí, no

té tanques: és un passeig obert per a tota classe i condició de persones; i els arbres carregats de fruit, són el seu principal ornament. Perquè no hi ha ramell que es pugui comparar, per la seva hermosura, amb un arbre quan està guarnit de fruits.

Les flors mateixes, que són un encant, no tenen una hermosura complerta; perquè la flor per a ésser complerta ha d'acabar en fruit. I el fruit és aleshores el complement de la planta. Per això el fruit, com obra del sapientíssim Autor de la nostra naturalesa humana, complau a l'ànima i al nostre esperit, i amb la delícia de la seva sabor satisfà el nostre paladar.

El respecte, doncs, a la naturalesa, és llei del Criador; i el malmetre una obra és una espècie d'irreverència al seu autor: de consegüent, difundir en el poble el respecte a l'arbre fruïter, és cooperar a llur elevació, és afinar els sentiments humans, i, per tant, és contribuir a la civilització pública i general.

Així és que aplaudesc l'institució de la «Lliga Defensa de l'Arbre Fruïter», a la que felicito pels resultats admirables que ja ha obtingut: desitjo que vagin augmentant, i amb paternal afecte envio la meua benedicció pastoral a tots els senyors de la Junta, a tots els associats, i als que per qualsevol concepte tenen part en l'Associació, i a tots els que d'alguna manera contribueixen a propagar aqueixos ideals de justícia i bondat.

† JOSEP, BISBE DE VIC



PENSAMENTS

Encara que sigui només que un arbre fruïter en els vostres camps, ell vos darà alegria, la bellesa estètica, fruit i ombra per a resguardar-vos del sol en les hores del vostre descans, i embellireu la terra de Castelltersol.

Sense arbres no hi ha flors, ni fruit, ni fusta, ni bellesa.

¡Alabat sigui qui planta un arbre! ¡Beneït sigui qui el protegeix!

Grandiós Himne de l'Àrbre Fruiter

compost per l'inoblidable poeta D. JOAN MARAGALL i l'eminent mestre
D. ENRIC MORERA, i escrit per cantar-se en la Festa de l'Àrbre Fruiter

Cantem plantant, plantem cantant,
que tot és vida.
Els bons plançons, amb uns bons cants,
fan més florida.
En terra l'hem clos.
¡Aul! ¡fes-t'hi ben gros!
Àrbre, ¡cuita, cuita!
Els cants són les flòs:
els fets són la fruita.
Donem-li el bon jorn.
Dansem-li a l'entorn.
¡Alça! ¡aire, aire!
El seu bon retorn
no pot trigar gaire.

¡Ai, quina verdor!
¡Ai, quina abundor!
¡Mira! ¡mira! ¡mira!
Tot ell és dolçor,
i el vent hi sospira.
Com ell, bons germans,
creixem forts i sans.
¡Pluja, sol, davalla!
Els xics es fan grans.
¡Amunt, jovenalla!
Cantem plantant, plantem cantant,
que tot és vida.
Els bons plançons, amb uns bons cants,
fan més florida.



A la primera Festa de l'Àrbre Fruiter

celebrada en aquesta Vila de Castelltersol a 26 d'agost de 1917

Poesia del pintor Josep Gallés, Secretari de la Lliga

Fem avui nova festa amb alegria
i creiem que de tots serà alabada,
puix tractem de què siga respectada
tota fruita que en els arbres Déu envia.

Animats de l'exemple que ja ens donen
els de Mojà, nostra veïna vila,
que d'arbres n'ha plantat tot una pila,
quals gustosos fruits allí s'hi assaonen;

Avui Castelltersol també s'esmera
secundant tals idees culturals,

convertint en terrenos fruiterals
llocs mig erms i novenca carretera.

Plantarem, amb gatzara i animosos,
els nois de les Escoles, arbres grans,
i les noies amb sos testos ben galants
les llavors de fruiters els més hermosos.

Aquell ditxo que no té res de sà,
que del que es cria al *campo* n'hi ha pel *santo*,
fent que els xicots s'hi fiquin bo i tastant-ho,
sense treva l'havem de desterrà.

Perquè, vaja, tots hem de reconèixer
que, si un fruiter pujava sens muralla,
tot seguit ja ho sabia la canalla,
i que és cas de deixar-lo, al pobre, créixer!

Es pot dir que de vista no el deixaven
tan bon punt sa fruiteta es coneixia:
qui primè hi era, ¡nyac!, se la cruspia,
i conseqüències males no hi faltaven.

¿No fóra més bonic que pels afores,
en lloc d'arços, bardisses i garrics,
s'hi vegessen els arbres de fruits rics
substituint els aranyons i amores?

Ja es suposa que per lograr això
és convenient plantar-ne a tot arreu,
sobretot a les vores de conreu,
marginades i a qualsevol recó.

L'abundor que d'això resultaria
faria que (com la demés vianda)
que tothom en tindria bona tanda:
l'un a l'altre per res se'n tocaria.

Encara que la idea sembli estranya
i an alguns molt difícil d'implantar,
sàpiguen que això fóra secundar
la cultura que s'inicia a Espanya.

Si els petits comencem de dar-ne prova
respectant tota planta del veí,
farà això que molts plantin a desdî
fruiterars com si fos la pàtria nova.

Apa, doncs: animem's a no tocar
cap fruita que no siga ben donada.
Si així ho fem, ja es pot dir que restaurada
serà la mala idea del robar.

Amb l'ajuda de Déu i els directors,
ja mai més saltarem hort ni jardí;
i, al vailet que an això es vulga atrevi,
tots plegats li'n serem acusadors.

Des d'avui deixem, doncs, de sê uns ram-
pinyes:
nostres camps quedaran com a vedats,
admirant i alabant entusiasmat
la labor que ens ensenya el senyor Viñas.



ALS DE CASTELLTERSOL

Ha tornat vostra festa amb l'alegria
de la fruita madura de l'anyada,
i cada fruit vingut és un elogi
de vostra germanor, i n'és el premi.

L'ombra dels camps i la remor tranquil·la
de les fulles al vent, són l'obra vostra;
perquè el salvar l'obra de Déu en terra
és com tornar-la a fê una altra vegada;
i els fruits són com els fills, que sols són nostres

si els sabem defensar de la malura
i de la mort.

Jo a tots vos veig com pares,
com bons marits de la fecunda terra
que li feu portar fruit; mes protegiu-la
amb vostre amor, i, si convé, amb les armes.

Sols els forts poden ésser generosos:
no és pas tot u donà o deixar-se pendre;
i sols l'almoïna lliurement donada
agermana an els homes: que, entre el feble
i el fals, la germanor no és de bon ésser.

Ara, doncs, que rebeu la recompensa
del vostre esforç, amb un orgull ben lícit,
ja podeu fê un present de dolça fruita
a aquells dels qui heu sabut fer respectar-vos la.

JOAN MARAGALL



ESTATUTS

ARTICLE 1.º

L'ideal de la Lliga per a Defensa dels Arbres Fruiters de la Vila de Castelltersol és:
Fer respectar la fruita del arbres d'altri.
Fomentar llur replantació, creant una nova riquesa.
Inculcar l'amor als arbres i despertar el sentiment de llur bellesa estètica.
Purificar costums insans, restablint l'imperi de la llei.
Formar ciutadans perquè demà siguin útils a la societat i a la Pàtria.

ARTICLE 2.º

Pot ésser associat tothom que ho vulgui, només amb inscriure's en el registre i fer jurament de complir les prescripcions reglamentàries.

ARTICLE 3.^r

Els associats seran de dues classes:

Pertanyeran a la primera els agricultors que posseeixin o tinguin cura d'alguna heretat, camp o hort en el radi de Castelltersol, els quals pagaran una petita quota anual, no inferior a una pesseta.

Els de segona classe portaran l'honrós títol de benemèrits protectors, i seran els que, sense ésser agricultors i únicament per amor al bé comú, vulguin associar-se. Aquests cooperaran amb un petit òbol anyal, **des de dues pessetes** per amunt, a sufragar les despeses de propaganda i de recompensa als associats que se n'hagin fet mereixedors durant el curs de l'any.

ARTICLE 4.^t

L'associat de la Vila tindrà dret a un vot, amb l'obligació d'emetre'l en les Juntes generals, en les quals seran elegits els individus que han de formar part de la Directiva, escollits entre els més íntegres, enèrgics i independents.

La dita Junta Directiva es compondrà de President efectiu, Vice-president, Tresorer i Secretari, més quatre Consellers; els quals càrrecs seran renovats per meitat cada any.

ARTICLE 5.^e

Es crea el títol de President honorari, que serà ofert al senyor Alcalde de la Vila i a cada un que se n'elegeixi novament.

Li serà demanat que assisteixi i presideixi sempre les Reunions generals, puix la susdita autoritat representa tots els interessos i tendències de la població.

ARTICLE 6.è

El local de la Societat, a falta d'altre a propòsit, podrà ésser, si així es considera necessari, la Casa de la Vila, ja que indistintament és la de tots.

ARTICLE 7.è

En les reunions ha de regnar fraternal harmonia entre els distints components; i, en ésser discutits els actes de la Directiva, es farà sempre amb tempraça, a l'únic fi del bé comú.

ARTICLE 8.è

La Junta es reunirà tantes vegades com ho judiqui convenient; però la Reunió general i renovació de càrrecs tindrà lloc una vegada l'any, si és que en el transcurs d'aquest no hi ha assumptes importants que obliguin a congregar els associats.

ARTICLE 9.è

L'associat agricultor ha de plantar un o més arbres en els seus camps, cuidant-los com a plantes predilectes benfactores; i si adverteix en els dits arbres l'acció malèfica de mà estranya, o que hi ha hagut furt de llurs fruits, ho haurà de posar tot seguit en coneixement de la Junta Directiva.

L'incompliment d'aquest precepte faria inútil el fi purificador de la institució. Per tal raó, l'associat que oblidés aquest deure hauria d'ésser expulsat, puix amb la seva reserva fomentaria en el lladre el desig de reincidir, i, per tant, indirectament cometria un acte de complicitat.



Agrupació dels nois de les escoles de Castelltersol, que durant l'any cuidan els arbres fruiters de la carretera que va a Granera

ARTICLE 10

De les queixes que rebi la Junta se'n donarà part immediata al Caporal de Mossos de l'Esquadra, als Sometents i al Jutge municipal, a fi que procurin descobrir (si no és ja conegut) l'autor del fet punible, perquè li sigui aplicada la Llei amb tota rigor.

Els individus de la Junta s'imposaran aquesta obligació de denunciar el fet a les autoritats, mitjançant un volant narratiu amb l'anotació «Reservat», el qual portarà com a única signatura el membret de la Lliga.

ARTICLE 11

Cada any, en dia assenyalat, es celebrarà la Festa de l'Arbre Fruiter, en la qual seran premiats els associats agricultors més diligents que, havent complert fidelment amb els Estatuts i amb les lleis de l'Estat, hagin plantat més arbres fruiters en llurs camps.

El Jurat serà nomenat entre els associats.

ARTICLE 12

Els horts o jardins que contenint fruiters siguin dintre tancat no podran entrar en concurs, puix l'objecte que es persegueix és protegir i fer respectar els fruiters dels camps lliures.

ARTICLE 13

Els associats benemèrits protectors tindran lloc d'honor a l'acte de la Festa, i sa única recompensa siga la íntima satisfacció de poder cooperar a una obra de reconstitució de la Pàtria nostra.

ARTICLE 14

Els propietaris agricultors associats vénen obligats a fer deixar les terres a aquells parcers que per segona vegada hagin hagut d'ésser castigats per robaments de fruita.

ARTICLE 15

Si l'autor del dany és un menor d'edat, seran cridats els seus pares, i se'ls advertirà que han de corregir una acció tan reprensible, fent-los indemnitzar a l'agricultor perjudicat. En el cas de negar-s'hi, es cursarà la denúncia a les autoritats.

ARTICLE 16

Si un associat comet semblant vilesa, ha de quedar fora de la Lliga fins passat el termini de dos anys. Transcorregut aquest temps i havent l'exclòs donat proves d'esmena, serà admès altra vegada. Els noms dels prevaricadors seran assentats en un registre especial.

ARTICLE 17

L'associat que hagi obtingut premi no es podrà presentar novament a concurs fins passats tres anys.

ARTICLE 18

Els premis que es distribuïran seran provinents de donatius, d'entitats protectores o de subscripció popular voluntària.

ARTICLE 19

La Junta adquirirà, en arrendament o per prestació gratuïta, un hort on seran sembrades llavors de fruiter del país; i, quan els arbres ja hagin crescut, s'empeltaran amb classes selectes. Després seran repartits entre els associats que els sol·licitin, els quals pagaran un ral per arbre per a les despeses del manteniment de l'hort. La Junta estarà facultada per a augmentar-ne el preu en cas de necessitat.

ARTICLE 20

Es nomenarà un Inspector de fruiters, el qual assenyalarà als agricultors associats que tinguin arbres en llurs camps els defectes o descuits en què incorrin.

Dit Inspector, si se li demana, i mitjançant el pagament del jornal, deurà anar a arreglar els arbres. Esporgar-los, empeltar-los, traure'ls fruit si en tenen massa, ruixar-los amb substàncies desinfectants, i matar el pugó de l'arbre si a cas en té.

ARTICLE 21

Aquest reglament podrà ésser modificat sempre que en Junta general així es disposi.
Castelltersol, 1917.

El President, *Anton Oller*. — El senyor Alcalde, *Josep Cuspinera*, President Honorari.
— El Secretari, *Josep Gallés*.

Es treballa per instituir a Barcelona la «Lliga per a Defensa dels Fruïters». Entre altres projectes hi ha el d'una gran Festa Anyal de l'Arbre Fruïter, amb motiu de la qual, i en sa cooperació, tots els artistes i entitats de la Ciutat comtal seran invitats a organitzar una cavalcada per glorificar l'agricultura, els arbres i la Pàtria. També es demanarà a tots els orfeons de Catalunya que prenguin part a l'esmentat acte cantant com a final de festa el grandíols *Himne a l'Arbre Fruïter*, composició d'En Maragall i En Morera.

La Junta de la Lliga repartirà en totes les Escoles de nois i de noies, junt amb llavors de fruïters, un nombre corresponent de testos, a fi que, sota la direcció dels Mestres, puguin aquelles ésser-hi plantades.

Cada any, el dia de la Festa de l'Arbre Fruïter (que es podria fer escaure en Primavera), tindrà lloc, en el Parc o en altra banda a propòsit, una Exposició de tots els testos, en la qual seran premiades les Escoles que presentin els arbrets més crescuts.

L'Escola de nenes que obtingui el primer premi nomenarà Reina de la Festa a una de les deixebles, i les restants formaran la seva Cort d'honor. Aniran a la gran cavalcada en una carrossa simbolitzant la Pàtria renovada per una nova educació.

Els testos hauran d'ésser presentats a concurs per segona vegada, però amb els arbrets empeltats de classes selectes. Per a l'operació de l'empelt, que serà feta pels nois a la respectiva Escola, donarà instruccions l'Escola Superior d'Agricultura. Tindran premi els arbrets més ben empeltats. A l'Exposició del tercer any els arbrets seran venuts a benefici dels nois.





Reglament per a les Agrupacions infantils

I

Tots els nois de la Vila s'uneixen en societat, en seccions diferents, i prometen cuidar els arbres que els siguin confiats, protegint-los, demés, de tot mal que contra ells pugui intentar-se.

II

Els nois esmentats poden pertànyer a l'agrupació des de l'edat de cinc anys fins a la de quinze.

III

Autoritzats pel senyor Alcalde, plantaran fruiters en diferents llocs del poble. Quan no hi hagi llocs a propòsit, els podran plantar a la carretera d'entrada.

IV

Cada secció cuidarà els arbres dels seus carrers, i els mateixos nois elegiran com a President el que d'entre ells tingui més aptituds per a aquest càrrec.

V

Tota agrupació haurà de tenir un consultor que resolgui les dificultats que es puguin presentar entre els nois. Ho podrà ésser, per exemple, el que els hagi organitzat, el Capellà, el Mestre, o qualsevol individu d'alguna associació agrícola (*).

VI

El nombre d'arbres fruiters que es plantin en els carrers o places és indiferent. Si no hi ha lloc per a plantar-ne més, *un arbre sol* serà suficient per als efectes educatius.

VII

El noi President tindrà el deure, tantes vegades com ho cregui necessari, de visitar els fruiters amb quatre dels seus companys, designats de la llista per rigorosa tanda; i, sota llur responsabilitat, prodigaran als esmentats fruiters els miraments que els calguin per a la creixença, com són els de furgar, netejar els sots, donar aigua, etc., etc.

(*) A la vila de Moià s'ofereixen espontàniament, com a consultors, els associats a la Lliga per a la Defensa dels Arbres Fruiters.

VIII

El noi President assentarà en un llibre registre totes les vegades que visiti els arbres, així com el nom dels seus companys ajudants i la feina feta cada cop.

IX

Si algun arbret apareix víctima de malaltia, o s'ofereix algun dubte en les operacions de poda o empelt, serà consultat un expert.

X

Els arbres que per una raó o altra hagin d'ésser substituïts, ¿per què no es poden reemplaçar amb exemplars nascuts i crescuts en les Escoles, a la vista dels nois, pel senzillíssim sistema de sembrar llavors en testos?

XI

Quan ja la fruita es trobi en estat de maduresa, en seran dutes les primícies al Sr. Alcalde. La restant es repartirà amb equitat entre els nois, segons hagi estat llur diligència; però el noi President en rebrà dues parts.

«Punt capital d'aquesta creuada redemptora ha d'ésser la part que hi prenguin els Mestres d'Escola, als quals el Ministeri del ram hauria de tenir en compte, com a mèrits contrets en llur carrera, la tasca profitosa que els més abnegats realitzessin, afirmada per les autoritats de la localitat.»

XII

El dia de la collita els nois celebraran una gran festa al voltant dels arbres, que adornaran amb flors. Aquesta festa podria ésser anomenada *de l'Arbre fruïter* o *de la Victòria*, puix victòria serà, i ben gran, l'haver aconseguit que en els carrers, places, carreteres i camps d'Espanya hi hagi arbres fruïters respectats de tothom.

XIII

El dia de la festa el Patronat distribuirà premis als nois que durant l'any s'hagin mostrat assidus a cuidar els arbres.

Seran preferits els que demés hagin donat proves d'amor als ocells útils a l'agricultura evitant la destrucció de llurs nius.

XIV

Les quantitats per als premis poden recaptar-se per subscripció popular, començant la llista l'Ajuntament de cada poble amb la quantitat que per recent llei s'ha de pressupostar per celebrar la festa fundada pels «benemèrits amics de l'arbre», per ésser-ne derivació la nostra i anar ambdues unides per un mateix ideal.

XV

Els premis seran ço que més convenient es cregui, però la distribució de llibretes d'alguna Caixa d'Estalvis resultarà sempre el millor obsequi, perquè fomentarà l'economia entre els nois. Amb tot, no poden tenir caràcter de recompensa, puix l'honor que reben els nois pel sol fet d'ésser cridats a cuidar i protegir els arbres fruïters, ornament gloriós i gaubança de la vila, constitueix ja per a ells el guardó més valuós.



Complement

S'institueix l'Agupació de Nenes Protectores dels Arbres Fruïters

I

Es repartiran premis entre les nenes de la Vila que conreïn en un test (a tall de flor) un arbret que hi hagi nascut d'una llavor d'arbre fruïter.

II

El dia de la Festa de l'Arbre Fruïter es farà una Exposició, en la qual obtindran premi els arbrets més crescuts i més ben cuidats.

III

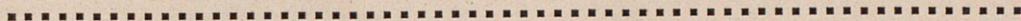
Quan els arbrets hagin arribat a l'edat de tres o quatre anys seran donats als nois de les

agrupacions infantils perquè se n'encarreguin i els protegeixin, ja que per a ells seran com una herència a que rebessin.

Podran ésser plantats en substitució dels que hagin mort, així com augmentar els dels carrers, places o carreteres; i també en el camp, a la muntanya, etc., etc.

IV

Les nenes protectores podran concórrer als premis anyals mentre els arbrets siguin en els testos.



El bé que sembrem en el cor de la infantesa anirà destruint el mal que esclavitza els homes d'Espanya.

La nena protectora d'avui serà mare del ciutadà de demà i educarà els seus fills en l'amor a l'arbre com en el sant respecte a la fruita d'altri. La manca d'aquestes virtuts, erigida en vici nacional, ha estat causa de la tala de fruiters en molts dels nostres camps.

FRANCESC VIÑAS

Aquests reglaments poden ésser modificats, adaptant-los a les necessitats de cada poble i segons l'experiència aconselli.



Código Penal

Artículo 607. Serán castigados con la pena de uno a quince días de arresto mayor:

Los que entraren en heredad o campo ajeno para coger fruta.

Artículo 610. Serán castigados con la multa de 25 a 75 pesetas los que destruyeren defensas de propiedades y causaren daño arrojando desde fuera piedras, materiales o proyectiles de cualquier clase.

Artículo 613. El dueño de ganados que entrare en heredad ajena sin causar daño, no teniendo derecho o permiso para ello, será castigado con la multa de 5 a 25 pesetas.



IMP. ELZEVIRIANA
RAMBLA CATALUNYA, 12 i 14
■■■■ BARCELONA ■■■■